

Kommunstyrelsens arbetsutskott

§116

Dnr KS 2020-213

Svar på motion från Camilla Rydstrand (MP) gällande användning av B-skum inom Räddningstjänsten

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår:

Kommunstyrelsen föreslår:

Kommunfullmäktige beslutar att anse motionen besvarad med hänvisning till motionssvar, den 3 oktober 2023.

Sammanfattning av ärendet

I en motion daterad 9 februari 2020 föreslår Miljöpartiet de gröna i Norrtälje att kommunfullmäktige snarast möjligt får en redogörelse för kommunorganisationens kunskapsläge kring och förekomst av PFAS i kommunens vattenförekomster, att en redogörelse för vilka utbildningsinsatser som genomförts presenteras, samt att det tas fram riktlinjer för användning av B-skum.

Norrtälje Vatten och Avfall AB, NVAA, har tidigare bedömt risken för PFAS-förekomst men kommer under Q4 2023 att genomföra provtagning i vattentäkterna.

Räddningstjänsten har genomfört kunskapshöjande åtgärder och tagit fram anvisningar för användande av skum inom räddningstjänstverksamheten.

Med hänvisning till ovanstående föreslår räddningstjänsten motionen vara besvarad.

Beslutsunderlag

Motionssvar 2020-213 - Skum II

Motion från Camilla Rydstrand (MP) gällande användning av B-skum inom Räddningstjänsten

Beslutande sammanträde

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott kan besluta i enlighet med kommunstyrelsekontorets tjänsteutlåtandes förslag, och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med förslaget.

Beslutet ska skickas till

Norrtälje Vatten och Avfall AB

Räddningstjänsten

Motionären

Paragrafen är justerad

Kommunstyrelsen

Handläggare: Anders Ahlström
Titel: Räddningschef
E-post: anders.ahlstrom@norrталje.se

Till: Kommunstyrelsens arbetsutskott

Svar på motion från Camilla Rydstrand (MP) gällande användning av B-skum

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår:
Kommunstyrelsen föreslår:

Kommunfullmäktige beslutar att anse motionen besvarad med hänvisning till motionssvar, den 3 oktober 2023.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

I en motion daterad 9 februari 2020 föreslår Miljöpartiet de gröna i Norrtälje att kommunfullmäktige snarast möjligt får en redogörelse för kommunorganisationens kunskapsläge kring och förekomst av PFAS i kommunens vattenförekomster, att en redogörelse för vilka utbildningsinsatser som genomförts presenteras, samt att det tas fram riktlinjer för användning av B-skum.

Norrtälje Vatten och Avfall AB, NVAA, har tidigare bedömt risken för PFAS-förekomst men kommer under Q4 2023 att genomföra provtagning i vattentäkterna.

Räddningstjänsten har genomfört kunskapshöjande åtgärder och tagit fram anvisningar för användande av skum inom räddningstjänstverksamheten.

Med hänvisning till ovanstående föreslår räddningstjänsten motionen vara besvarad.

Bakgrund

Motionen, daterad den 9 februari 2022, föreslår

- att kommunfullmäktige snarast möjligt får en redogörelse för kommunorganisationens kunskapsläge kring, och statusen för, förekomst av PFAS i kommunens vattenförekomster.
- att kommunfullmäktige snarast möjligt får en redogörelse för vilka utbildningsinsatser som genomförts för att Räddningstjänsten ska ha tillräckliga kunskaper om miljö- och hälsorisker med PFAS.
- att det tas fram riktlinjer för användning av B-skum i kommunen där det framgår när det anses motiverat och vilka konsekvenserna skulle vara om det inte användes. Riktlinjerna ska baseras på en riskanalys som inkluderar expertis inom miljö- och hälsoskydd.

Kommunfullmäktige har beslutat att remittera motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Samberedning

Ärendet har beretts av Räddningstjänsten tillsammans med Norrtälje Vatten och Avfall AB, NVAA.

Lagkrav

Miljöbalken (1998:808)
Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Koppling till gällande styrdokument

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst 2022–2025

Beskrivande bakgrund

Miljöpartiet yrkar i sin motion som lämnades in till kommunfullmäktige den 9 februari 2020 att kommunfullmäktige snarast möjligt får en redogörelse för kommunorganisationens kunskapsläge kring, och statusen för, förekomst av PFAS i kommunens vattenförekomster, att kommunfullmäktige snarast möjligt får en redogörelse för vilka utbildningsinsatser som genomförts för att Räddningstjänsten ska ha tillräckliga kunskaper om miljö- och hälsorisker med PFAS, samt att det tas fram riktlinjer för användning av B-skum i kommunen där det framgår när det anses motiverat och vilka konsekvenserna skulle vara om det inte användes. Riktlinjerna ska baseras på en riskanalys som inkluderar expertis inom miljö- och hälsoskydd. Bakgrunden till motionen är den negativa miljöpåverkan som skum med PFAS har.

NVAA haft frågan om PFAS uppe flera gånger genom åren och bedömt att det inte finns någon förhöjd risk för PFAS i vattentäkterna i Norrtälje kommun. Detta baseras på att det inte finns någon tidigare brandövningsplats i närheten av vattentäkterna i kommunen (vilket stämts av med Räddningstjänsten), eller att någon större räddningsinsats med skumanvändning gjorts i området kring vattentäkterna. I samråd med tillsynsmyndigheten har det beslutats att inte lägga till PFAS-analys i vårt ordinarie provtagningsprogram. Beslutet grundades i att det inte finns något krav på PFAS-analys om inte en faroanalys pekat på misstanke om PFAS.

Dock finns det nya dricksvattenföreskrifter (LIVSFS 2022:12) sedan årsskiftet och det kommer från år 2026 krävas analys av PFAS i dricksvatten. Gränsvärdet skärps betydligt, från tidigare 90 ng/l för PFAS11¹, vilket skärps till 4 ng/l för PFAS4¹ och 100 ng/l för PFAS21¹.

¹ Benämningarna innebär antalet PFAS-ämnen som ingår. Att gränsvärdet var 90 ng/l för PFAS11 betyder alltså att för elva olika utpekade PFAS-ämnen så fick den sammanlagda halten av alla

Detta innebär att även de dricksvattenproducenter som tidigare kände sig säkra på att halten PFAS i dricksvattnet understeg gränsvärdet med god marginal nu riskerar att hamna över gränsvärdet.

NVAA har beslutat att förekomma PFAS-kraven som kommer år 2026 och redan under Q4 2023 genomföra provtagning på alla våra tio vattentäkter. Därefter kommer PFAS-analys att läggas till i ordinarie provtagningsprogram från år 2026. Den första analysomgången genomförs för att säkerställa att vi har något problemområde. Vi bedömer dock så inte är fallet efter redan nämnda avstämning med Räddningstjänsten.

Räddningstjänsten har genomfört, och bedriver fortlöpande, kunskapshöjande insatser beträffande miljöräddning. Dessa erfarenhetsåterföringar från egen och andra organisationers räddningsinsatser, utbildningar och övningar har särskilt uppmärksammat PFAS-problematiken. Ämnet har även utgjort ett särskilt fokus i Räddningsregion östra Svealands gemensamma utbildningar för insatsledare, regionala insatsledare, vakthavande befäl och vakthavande räddningschefer.

Användningen av skum har reglerats i interna anvisningar och generellt minskats till en minimal nivå². Särskilda lösningar för uppsamling av skum från funktionstest av befintlig utrustning har ordnats vilket säkerställer uppsamling och destruktion av det skum som används.

De interna anvisningarna beskriver olika skums miljöpåverkan samt vid vilka typer av insatser de ger effekt. Vidare beskriver anvisningarna vilka överväganden som ska göras och ett antal faktorer som måste beaktas. Anvisningarna anger också vad som ska dokumenteras i händelserapporten för att säkerställa att den användning av skum som sker kan följas upp och utvärderas. Anvisningarna är dock inte styrande, räddningsledaren ansvarar för att bedöma hur räddningsinsatsen kan genomföras effektivast för att rädda liv, egendom och miljö.

Som metod vid räddningsinsatser bedöms skum fortfarande inte helt kunna ersättas med alternativa metoder ännu. Vidare följer Räddningstjänsten de försök som görs att sanera räddningsfordons tankar och rörsystem. Dock ska, vid varje insats där skum övervägs som metod, miljöriskerna vägas mot vad som kan uppnås med insatsen.

dessa elva ämnen tillsammans inte överstiga 90 ng/l. Nu skärps detta till att det finns fyra utpekade PFAS-ämnen vars sammanlagda halt inte får överstiga 4 ng/l. En rejäl sänkning av gränsvärdet således.

² Antal räddningsinsatser där skum använts: 2018 38 insatser, 2019 21 insatser, 2020 0 insatser, 2021 0 insatser, 2022 1 insats.

B-skum har endast använt vid **ett** tillfälle 2019 då brinnande bensin rann mot fordon bredvid. Användningen av B-skum skedde efter att både vatten och A-skum provats och dialog med insatsledare genomförts. 2022 användes A-skum vid brand i trästaden.

Utveckling av såväl metoder som utveckling av alternativa skumvätskor följs löpande för att snarast möjligt kunna helt ersätta kvarvarande skum med nya produkter med mindre negativ miljöpåverkan.

Förvaltningens analys

NVAA har bedömt riskerna för PFAS-förekomst i våra vattentäkter men kommer att göra en undersökande provomgång under Q4 2023. Det kommer att ge ett tydligt svar. Provtagning kommer att bli obligatoriskt från och med år 2026.

Räddningstjänsten bedömer att miljöriskerna med skum har omhändertagits adekvat inom räddningstjänstverksamheten. Arbetet behöver dock fortgå för att bibehålla kompetens inom området samt fortsätta arbetet med att minimera användningen av metoder och produkter med negativ miljöpåverkan. Det pågående arbetet beaktar även omhändertagande av restprodukter från räddningsinsatser, något som innebär omfattande utmaningar.

Det är värt att särskilt betona att beslut om att använda skum numera fattas uteslutande när liv eller oersättliga värden är i allvarlig fara.

Räddningstjänsten har fått möjlighet att presentera sitt arbete beträffande motionens innehåll för motionärerna.

Med hänvisning till ovanstående föreslår räddningstjänsten motionen vara besvarad.

Anette Madsen
Kommundirektör
Kommunstyrelsekontoret

Anders Ahlström
Räddningschef
Räddningstjänsten

Bilagor

Motion från Camilla Rydstrand (MP) gällande användning av B-skum.

Beslut skickas till

Norrtälje Vatten och Avfall AB
Räddningstjänsten
Motionären

Kommunfullmäktige

Gruppmotion Miljöpartiet

Användning av B-skum inom Räddningstjänsten

PFAS (per- och polyfluorerade alkylsubstanser eller "högfluorerade ämnen") är en grupp ämnen som forskningen indikerar är bland annat cancerogena, störande för människors och djurs fortplantning och nedsättande för immunförsvaret. Ämnena förekommer bland annat i släckskum som används vid släckinsatser runt om i landet, motiverat av ämnenas vattenavvisande egenskaper som gör det lättare att släcka exempelvis pölbränder. Ämnena bryts ner extremt långsamt i naturen, och när de når sjöar eller grundvatten förblir vattnet förorenat under mycket lång tid. Halter av PFAS konstateras numera i de flesta sjöar och vattendrag. Det är också konstaterat i fiskar, människor och till och med isbjörnar.

Räddningstjänster runt om i landet förhåller sig väldigt olika till användningen av denna typ av skum. I Hamre orsakade en släckning av en villabrand en omfattande förorening av dricksvatten år 2015 som exponerade människor för extrema halter av PFAS. Fortfarande fem år efter insatsen tvingas en del av de boende hämta vatten i dunkar för att deras eget inte går att använda. Även om händelsen i Hamre delvis orsakades av bristande kunskap om effekterna av att använda B-skum, och att det användes på grund av att A-skum tog slut under insatsen rekommenderas räddningstjänsterna enligt Sveriges geologiska institut (SGI) sedan 2016 att undvika PFAS-skum vid släckinsatser. Många distrikt har också i princip slutat använda B-skum eller använder det vid enstaka tillfällen per år.

Hur är det då i Norrtälje? Räddningstjänsten i Norrtälje verkar utifrån statistiken vara en av landets största förespråkare för B-skum. Enligt statistik över antal tillfällen (i absoluta tal) då B-skum används vid insatser ligger Norrtälje på tredje plats i landet med användning av B-skum vid hela 42 tillfällen under endast 2018. Endast distrikten Storstockholm och Storgöteborg har använt det vid fler tillfällen! Är det verkligen rimligt undrar Miljöpartiet? Vår grannkommun Österåker arbetar mycket med att övervaka PFAS i sina vattenförekomster och i fiskbeståndet och där finns en tydlig oro över problematiken. Räddningstjänsten har där direktiv att vara mycket restriktiva med B-skum med anledning av att Österåker, precis som Norrtälje, är en skärgårdskommun. Det finns exempelvis en tydlig diskrepans i förhållningssättet till B-skum när styrkor från Norrtälje kommer in och hjälper till. Miljöpartiet anser att Kommunfullmäktige ska ges möjlighet att ta ställning riktlinjer för användning av B-skum baserat på förekommande för- och nackdelar. Motivet att riskerna för spridning är små om skummet hanteras korrekt kompenserar inte nödvändigtvis för att ta till det oftare än vad som verkligen är motiverat med tanke på de oroväckande och långtgående riskerna. Se källor till mer information på nästa sida.

Miljöpartiet yrkar på;

- Att kommunfullmäktige snarast möjligt får en redogörelse för kommunorganisationens kunskapsläge kring, och statusen för, förekomst av PFAS i kommunens vattenförekomster.
- Att kommunfullmäktige snarast möjligt får en redogörelse för vilka utbildningsinsatser som genomförts för att Räddningstjänsten ska ha tillräckliga kunskaper om miljö- och hälsorisker med PFAS
- Att det tas fram riktlinjer för användning av B-skum i kommunen där det framgår när det anses motiverat och vilka konsekvenserna skulle vara om det inte användes. Riktlinjerna ska baseras på en riskanalys som inkluderar expertis inom miljö- och hälsoskydd.

genom gruppledare Camilla Rydstrand (mp)

Norrtälje 2020-02-09

Underlag:

<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7256494>

<http://www.sverigesnatur.org/aktuellt/hela-listan-sa-anvander-raddningstjansten-skum-dar-du-bor>

<http://www.sverigesnatur.org/aktuellt/pfas-i-brandskum-blir-fraga-for-riksdagen/>

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H7021191

<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7255239>